

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

การศึกษาเรื่องการประเมินศักยภาพทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจและวิเคราะห์ลักษณะทางชีวกายภาพของทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ประเภทเส้นทางศึกษาธรรมชาติและน้ำตก และเพื่อประเมินศักยภาพทรัพยากรนันทนาการ บริเวณเส้นทางศึกษาธรรมชาติกุ่มแม่ปาน เส้นทางศึกษาธรรมชาติ กม.33 - หนองผักชี เส้นทางศึกษาธรรมชาติแคมป์บ้านกร่าง เส้นทางศึกษาธรรมชาติน้ำตกกรุงชิง น้ำตกแม่ยะ น้ำตกเหวนรก น้ำตกป่าละอู และน้ำตกกะโรม ซึ่งใช้วิธีการศึกษาทั้งการสำรวจเก็บข้อมูลและวิธีการประเมินศักยภาพตามตัวชี้วัดศักยภาพทรัพยากรนันทนาการ ที่อ้างอิงมาจากโครงการระบบสนับสนุนการวางแผนการจัดการแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน ระยะที่ 1 (นภวรรณ และคณะ, 2548) โดยการประเมินศักยภาพทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ครั้งนี้ใช้ตัวชี้วัดหลักทั้งหมด 10 ตัวชี้วัด แยกเป็น 31 ตัวชี้วัดย่อย โดยเส้นทางศึกษาธรรมชาติจะมีการเก็บข้อมูลใน 25 ตัวชี้วัดย่อย แยกเป็นเก็บข้อมูลเพียงครั้งเดียว 13 ตัวชี้วัดย่อย และเก็บข้อมูลซ้ำตามช่วงฤดูกาล 12 ตัวชี้วัด ส่วนน้ำตกมีการเก็บข้อมูลใน 27 ตัวชี้วัดย่อย แยกเป็นเก็บข้อมูลเพียงครั้งเดียว 13 ตัวชี้วัดย่อย และเก็บข้อมูลซ้ำตามช่วงฤดูกาล 14 ตัวชี้วัดย่อย สำหรับตัวชี้วัดที่มีการเก็บข้อมูลครั้งเดียวจะนำผลที่ได้มาเทียบกับค่าเกณฑ์คะแนนในแต่ละตัวชี้วัด ส่วนตัวชี้วัดที่มีการเก็บข้อมูลซ้ำตามช่วงฤดูกาลจะใช้ค่าเฉลี่ยของผลที่ได้นำมาเทียบกับเกณฑ์คะแนนในแต่ละตัวชี้วัด โดยสามารถสรุปผลการประเมินศักยภาพตามประเภททรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ดังนี้

1. แหล่งนันทนาการฐานป่าไม้ประเภทเส้นทางศึกษาธรรมชาติ พบว่า เส้นทางศึกษาธรรมชาติมีศักยภาพอยู่ในระดับสูงมาก 1 แหล่ง คือ เส้นทางศึกษาธรรมชาติกุ่มแม่ปานซึ่งมีคะแนนศักยภาพเท่ากับ 3.7490 คะแนน เส้นทางศึกษาธรรมชาติที่มีศักยภาพอยู่ในระดับสูง 2 แหล่ง ได้แก่ เส้นทางศึกษาธรรมชาติ กม.33 - หนองผักชีและเส้นทางศึกษาธรรมชาติน้ำตกกรุงชิง ซึ่งมีคะแนนศักยภาพเท่ากับ 3.3266 และ 3.2482 คะแนน ตามลำดับ และมีเส้นทางศึกษาธรรมชาติอยู่ในระดับปานกลาง 1 แหล่ง คือ เส้นทางศึกษาธรรมชาติแคมป์บ้านกร่าง ซึ่งมีคะแนนศักยภาพเท่ากับ 2.7635 คะแนน

2. แหล่งนันทนาการฐานป่าไม้ประเภทน้ำตก พบว่า น้ำตกมีศักยภาพอยู่ในระดับสูงทั้ง 4 แหล่ง โดยน้ำตกกะโรมมีคะแนนศักยภาพสูงสุดเท่ากับ 3.4652 คะแนน รองลงมาคือน้ำตกแม่ยะ ซึ่งมีคะแนนศักยภาพเท่ากับ 3.2025 คะแนน น้ำตกหวนรมมีคะแนนศักยภาพเท่ากับ 3.1240 คะแนน และน้ำตกป่าละอูมีคะแนนศักยภาพต่ำสุดเท่ากับ 3.1054 คะแนน ตามลำดับ

3. ผลการเปรียบเทียบการประเมินระหว่างการสำรวจเก็บข้อมูลของโครงการฯกับการสำรวจเก็บข้อมูลของวิทยานิพนธ์ในบางตัวชี้วัด พบว่า

3.1 เส้นทางศึกษาธรรมชาติ พบว่า คะแนนศักยภาพที่ได้จากผลการสำรวจเก็บข้อมูลของวิทยานิพนธ์สูงกว่าผลการสำรวจเก็บข้อมูลของโครงการฯ โดยเส้นทางศึกษาธรรมชาติกิวแม่ปานมีคะแนนศักยภาพจากการเก็บข้อมูลซ้ำเท่ากับ 3.7490 คะแนน มีคะแนนศักยภาพจากการเก็บข้อมูลครั้งเดียวเท่ากับ 3.6357 คะแนน ซึ่งตัวชี้วัดที่มีคะแนนต่างกัน ได้แก่ เปอร์เซ็นต์การปกคลุมของเรือนยอด และความลาดชันเฉลี่ยของเส้นทาง ส่วนเส้นทางศึกษาธรรมชาติ กม.33 – หนองผักชีมีคะแนนศักยภาพจากการเก็บข้อมูลซ้ำเท่ากับ 3.3266 คะแนน มีคะแนนศักยภาพจากการเก็บข้อมูลครั้งเดียวเท่ากับ 3.1431 คะแนน ซึ่งตัวชี้วัดที่มีคะแนนต่างกัน ได้แก่ การปรากฏของหมู่ไม้ครบทุกกลุ่ม โครงสร้างชั้นเรือนยอด ความคงทนต่อการเหยียบย่ำ/ บดอัดของดิน และความยืดหยุ่นของเนื้อ สำหรับเส้นทางศึกษาธรรมชาติแคมป์บ้านกร่างมีคะแนนศักยภาพจากการเก็บข้อมูลซ้ำเท่ากับ 2.7635 คะแนน มีคะแนนศักยภาพจากการเก็บข้อมูลครั้งเดียวเท่ากับ 2.7365 คะแนน ซึ่งตัวชี้วัดที่มีคะแนนแตกต่างกัน ได้แก่ ความหลากหลายของภูมิประเทศที่พบเห็นในเส้นทาง คุณภาพด้านทัศนียภาพของภูมิทัศน์ และความลาดชันเฉลี่ยของเส้นทาง และเส้นทางศึกษาธรรมชาติน้ำตก - กรุงชิงมีคะแนนศักยภาพจากการเก็บข้อมูลซ้ำเท่ากับ 3.2482 คะแนน มีคะแนนศักยภาพจากการเก็บข้อมูลครั้งเดียวเท่ากับ 3.1474 คะแนน ซึ่งตัวชี้วัดที่มีคะแนนแตกต่างกัน ได้แก่ เปอร์เซ็นต์การปกคลุมของเรือนยอด คุณภาพด้านทัศนียภาพของภูมิทัศน์ นับสำคัญต่อการสื่อความหมาย

3.2 น้ำตก พบว่า น้ำตกแม่ยะและน้ำตกป่าละอูมีคะแนนศักยภาพจากผลการสำรวจเก็บข้อมูลของวิทยานิพนธ์ต่ำกว่าผลการสำรวจเก็บข้อมูลของโครงการฯ โดยน้ำตกแม่ยะมีคะแนนศักยภาพจากการเก็บข้อมูลซ้ำเท่ากับ 3.2025 คะแนน มีคะแนนศักยภาพจากการเก็บข้อมูลครั้งเดียวเท่ากับ 3.4015 คะแนน ซึ่งตัวชี้วัดที่มีคะแนนแตกต่างกัน ได้แก่ คุณภาพด้านทัศนียภาพของภูมิทัศน์ ขนาดพื้นที่รองรับกิจกรรมเล่นน้ำที่สามารถเข้าถึงได้โดยปลอดภัย ความขุ่นของน้ำ ความ

ยึดแน่นของเนื้อดิน โอกาสในการสัมผัสพืชเป็นพืชขณะประกอบกิจกรรม และโอกาสในการพบสัตว์ที่เป็นอันตรายขณะประกอบกิจกรรม ส่วนน้ำตกป่าละอุมีคะแนนศักยภาพจากการเก็บข้อมูลซ้ำเท่ากับ 3.1054 คะแนน มีคะแนนศักยภาพจากการเก็บข้อมูลครั้งเดียวเท่ากับ 3.1565 คะแนน ซึ่งตัวชี้วัดที่มีคะแนนแตกต่างกัน ได้แก่ เปอร์เซ็นต์การปกคลุมของเรือนยอด จำนวนชั้นของน้ำตก ขนาดพื้นที่รองรับกิจกรรมเล่นน้ำที่สามารถเข้าถึงได้โดยปลอดภัย และความชุ่มชื้นของน้ำ ในขณะที่น้ำตกเหวนรกและน้ำตกกะโรมมีคะแนนศักยภาพจากการสำรวจเก็บข้อมูลของวิทยานิพนธ์สูงกว่าผลการสำรวจเก็บข้อมูลของโครงการฯ โดยน้ำตกเหวนรกมีคะแนนศักยภาพจากการเก็บข้อมูลซ้ำเท่ากับ 3.1240 คะแนน มีคะแนนศักยภาพจากการเก็บข้อมูลครั้งเดียวเท่ากับ 3.0920 คะแนน ซึ่งตัวชี้วัดที่มีคะแนนแตกต่างกัน ได้แก่ เปอร์เซ็นต์การปกคลุมของเรือนยอด จำนวนชนิดนก คุณภาพด้านทัศนียภาพของภูมิทัศน์ ความชุ่มชื้นของน้ำ ความคงทนต่อการเหยียบย่ำ/บดอัดของดิน และความยึดแน่นของเนื้อดิน ส่วนน้ำตกกะโรมมีคะแนนศักยภาพจากการเก็บข้อมูลซ้ำเท่ากับ 3.4652 คะแนน มีคะแนนศักยภาพจากการเก็บข้อมูลครั้งเดียวเท่ากับ 3.4269 คะแนน ซึ่งตัวชี้วัดที่มีคะแนนแตกต่างกัน ได้แก่ ปริมาณต้นไม้ที่มีขนาดเส้นรอบวงมากกว่า 100 เซนติเมตร เปอร์เซ็นต์การปกคลุมของเรือนยอด จำนวนชนิดนก จำนวนชั้นของน้ำตก นับสำคัญต่อการสื่อความหมาย และความชุ่มชื้นของน้ำ

อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าแหล่งนันทนาการตัวอย่างเกือบทั้งหมด มีคะแนนศักยภาพจากการสำรวจเก็บข้อมูลของวิทยานิพนธ์สูงกว่าคะแนนศักยภาพที่ได้จากการสำรวจเก็บข้อมูลของโครงการฯ แต่พบว่าระดับศักยภาพของแหล่งนันทนาการตัวอย่างทั้งหมดยังอยู่ในช่วงชั้นเดียวกัน

โดยสรุป พบว่า สาเหตุความแตกต่างของคะแนนในแต่ละตัวชี้วัดระหว่างการสำรวจเก็บข้อมูลของโครงการฯกับการสำรวจเก็บข้อมูลของวิทยานิพนธ์บางตัวชี้วัด เนื่องมาจากตัวชี้วัดบางตัวมีความผันแปรของข้อมูลตามช่วงเวลา เช่น เปอร์เซ็นต์การปกคลุมของเรือนยอด ความชุ่มชื้นของน้ำ และความยึดแน่นของเนื้อดิน เป็นต้น ตัวชี้วัดที่ต้องใช้ความรู้ลึกในการตัดสินใจ เช่น คุณภาพด้านทัศนียภาพของภูมิทัศน์ และนับสำคัญต่อการสื่อความหมาย เป็นต้น และตัวชี้วัดที่ข้อมูลไม่มีความผันแปรตามช่วงเวลา ซึ่งเป็นข้อมูลทางกายภาพของแต่ละพื้นที่ แต่อาจมีสาเหตุมาจากความคลาดเคลื่อนหรือความละเอียดของเครื่องมือ ความละเอียดของผู้ใช้ ความเข้าใจในวิธีการวัดและวิธีการใช้เครื่องมือ หรืออาจจะเป็นค่าความผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นจากเครื่องมือ เป็นต้น เช่น จำนวนชั้นของน้ำตก และความลาดชันเฉลี่ยของเส้นทาง เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการจัดการแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติ

การจัดการเกี่ยวกับทรัพยากรหรือแหล่งนันทนาการใด ๆ ควรมีการประเมินศักยภาพของทรัพยากรในพื้นที่ และนำผลที่ได้มาใช้ในกระบวนการวางแผนทางด้านนันทนาการ เนื่องจากการประเมินศักยภาพทำให้ทราบข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับทรัพยากรในพื้นที่ว่ามีจุดเด่นหรือจุดดึงดูดที่สามารถนำมาพัฒนาเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของแหล่งนันทนาการหรือมีความเหมาะสมต่อกิจกรรมนันทนาการประเภทใด นอกจากนั้นยังทำให้ทราบถึงข้อจำกัดในการใช้ประโยชน์และการพัฒนาแหล่งนันทนาการเพื่อรองรับกิจกรรมการใช้ประโยชน์ในรูปแบบที่มีความเหมาะสมสอดคล้องกับระดับศักยภาพของฐานทรัพยากรที่มีอยู่ ซึ่งจากการศึกษาในครั้งนี้พบว่าลักษณะทางธรรมชาติบางตัวของแหล่งนันทนาการสามารถจัดการได้แต่บางตัวไม่สามารถจัดการได้ ดังนั้นจากผลการศึกษาในเบื้องต้นจึงเสนอแนะแนวทางในการจัดการเป็นรายแหล่งดังนี้

1. เส้นทางศึกษาธรรมชาติกิวแม่ปาน เนื่องจากเป็นแหล่งนันทนาการไม่ได้เปิดให้มีการใช้ประโยชน์ตลอดทั้งปี แต่จากผลการสำรวจเก็บข้อมูลพบว่าภายในเส้นทางมีจุดเด่นในเรื่องของความหลากหลายของสังคมพืชซึ่งมีทั้งสังคมป่าดิบเขา และทุ่งหญ้ากึ่งอัลไพน์ โดยเฉพาะความอุดมสมบูรณ์ของสังคมป่าดิบเขา ความหลากหลายของชนิดนก ตลอดจนมีภูมิทัศน์ที่สวยงาม ซึ่งสามารถนำมาเป็นวัตถุดิบสร้างเรื่องราว / เค้าโครงในการสื่อความหมายได้ในระดับสูงมาก ดังนั้นจึงควรพัฒนาโปรแกรมสื่อความหมายให้สอดคล้องกับความโดดเด่นดังกล่าว และเมื่อถึงช่วงการใช้ประโยชน์ควรมีการดำเนินการปรับปรุงโปรแกรมการสื่อความหมายที่มีอยู่แล้วในเส้นทางให้อยู่ในสภาพพร้อมรองรับการใช้ประโยชน์ของนักท่องเที่ยวได้ หรืออาจปรับปรุงเพิ่มเติมให้สอดคล้องกับจุดเด่นดังกล่าว นอกจากนั้นควรประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวทราบถึงการปฏิบัติตัวในขณะที่ใช้ประโยชน์เส้นทางเพื่อลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและรบกวนสัตว์ป่าให้น้อยที่สุด เพราะภายในพื้นที่พบการมีอยู่ของสัตว์ป่าที่อ่อนไหวต่อการถูกรบกวน นั่นคือกวางผา (*Naemorhedus caudatus*) และเสียงผาหรือโคร่า (*Naemorhedus sumatraensis*) ซึ่งจัดเป็นสัตว์ป่าสงวนตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 เช่นเดียวกันควรเพิ่มความปลอดภัยในการประกอบกิจกรรมทั้งบริเวณเส้นทางเดินเลียบกิวแม่ปาน และโอกาสที่อาจพบสัตว์ที่อาจทำอันตรายนักท่องเที่ยวได้ เช่น หมิหมาหรือหมิคิน (*Ursus malayanus*) เป็นต้น

2. เส้นทางศึกษาธรรมชาติ กม.33 - หนองผักชี พบว่า เนื่องจากเป็นแหล่งนันทนาการที่เปิดให้ใช้ประโยชน์ตลอดทั้งปีและมีการเข้าถึงสะดวกมาก เพราะจุดเริ่มต้นตั้งอยู่ใกล้ถนน จึงมีนักท่องเที่ยวเข้ามาใช้ประโยชน์เป็นจำนวนมาก ซึ่งจากผลการสำรวจเก็บข้อมูลพบว่าเส้นทางเดินบริเวณที่ผ่านป่าดิบแล้งมีร่องรอยของเส้นทางเดินหลายเส้นทาง หากนักท่องเที่ยวที่เข้ามาใช้ประโยชน์เส้นทางด้วยตนเองอาจหลงทางได้ ดังนั้นควรมีการจัดทำแนวเส้นทางเดินให้ชัดเจนรวมทั้งปรับปรุงโปรแกรมสื่อความหมายภายในเส้นทางให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้ตลอดเวลา ซึ่งภายในเส้นทางมีความโดดเด่นทั้งเรื่องของความหลากหลายของชนิดนก และร่องรอยของสัตว์ป่าอื่น ๆ ที่มีถิ่นอาศัยหากินอยู่บริเวณพื้นที่ดังกล่าว เป็นต้น ซึ่งสามารถนำมาเป็นวัตถุดิบสร้างเรื่องราว / เค้าโครงในการสื่อความหมายได้ในระดับสูง ดังนั้นจึงควรมีการพัฒนาโปรแกรมสื่อความหมายให้สอดคล้องกับความโดดเด่นดังกล่าว นอกจากนี้ควรเพิ่มความปลอดภัยให้นักท่องเที่ยว โดยให้ความรู้ถึงชนิดพืชที่อาจเป็นพิษหรือสัตว์อันตรายที่อาจพบในขณะประกอบกิจกรรมในเส้นทาง

3. เส้นทางศึกษาธรรมชาติแคมป์บ้านกร่าง พบว่า ภายในเส้นทางมีจุดเด่นคือความหลากหลายของชนิดนก และลักษณะการเป็นป่ารุ่นสอง ซึ่งหากมีการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวควรเป็นลักษณะของนิทรรศการกลางแจ้งหรือเป็นคู่มือ เนื่องจากภายในเส้นทางไม่มีความโดดเด่นเฉพาะจุด โดยอาจจัดไว้บริเวณจุดเริ่มต้นของเส้นทาง นอกจากนั้นควรให้ความรู้เกี่ยวกับปฏิบัติตัวในขณะใช้ประโยชน์เส้นทางเพื่อลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและรบกวนสัตว์ป่าให้น้อยที่สุด เพราะบริเวณพื้นที่พบการมีอยู่ของสัตว์ป่าที่อ่อนไหวต่อการถูกรบกวน เนื่องจากบริเวณพื้นที่เคยมีรายงานการพบแมวลายหินอ่อน (*Pardofelis marmorata*) และเลียงผาหรือโคร่า (*Naemorhedus sumatraensis*) ซึ่งจัดเป็นสัตว์ป่าสงวนตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 และควรมีการจัดการเกี่ยวกับความปลอดภัยในการประกอบกิจกรรมในเส้นทาง เนื่องจากมีการสำรวจพบพืชที่อาจเป็นพิษหรือสัตว์อันตรายที่อาจพบในขณะประกอบกิจกรรมในเส้นทาง

4. เส้นทางศึกษาธรรมชาติน้ำตกกรุงชิง จากผลการสำรวจเก็บข้อมูลพบว่าภายในเส้นทางมีความโดดเด่นด้านความอุดมสมบูรณ์ของสังคมป่าดิบชื้น ความหลากหลายของชนิดนก และมีน้ำตกกรุงชิงเป็นจุดหมายปลายทาง นอกจากนั้นบริเวณเส้นทางยังมีจุดเด่นด้านร่องรอยทางประวัติศาสตร์ ซึ่งสามารถนำมาเป็นวัตถุดิบสร้างเรื่องราว / เค้าโครงในการสื่อความหมายได้ในระดับสูง โดยควรมีการปรับปรุงโปรแกรมสื่อความหมายที่มีอยู่แล้วในเส้นทางให้อยู่ในสภาพ

พร้อมใช้งานตลอด เพราะเส้นทางเปิดให้ใช้ประโยชน์ทั้งปี หรืออาจเพิ่มการให้การสื่อความหมายให้สอดคล้องกับความโดดเด่นดังกล่าวนอกเหนือจากมีอยู่แล้ว นอกจากนี้ควรมีการจัดการเกี่ยวกับความปลอดภัยในการประกอบกิจกรรมในเส้นทาง เนื่องจากมีการสำรวจพบพืชที่อาจเป็นพิษหรือสัตว์อันตรายที่อาจพบในขณะประกอบกิจกรรมในเส้นทาง

5. น้ำตกแม่ยะ จากผลการสำรวจเก็บข้อมูลพบว่ามีความโดดเด่นด้านตัวฐานทรัพยากร นั่นคือความใหญ่โตของตัวน้ำตก ซึ่งกิจกรรมหลักในพื้นที่คือชมความสวยงามของน้ำตก เล่นน้ำ และปิกนิก ดังนั้นจึงควรมีมาตรการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกบริเวณพื้นที่ชมความสวยงามน้ำตก ให้มีสภาพพร้อมใช้งานได้ตลอด เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่เข้าถึงได้สะดวกและมีการใช้ประโยชน์ทั้งปี เพิ่มความปลอดภัยในขณะประกอบกิจกรรม เช่น ห้ามปีนป่ายน้ำตก เป็นต้น ตลอดจนมาตรการความปลอดภัยในการประกอบกิจกรรมในเส้นทาง เนื่องจากมีการสำรวจพบพืชที่อาจเป็นพิษหรือสัตว์อันตรายที่อาจพบในขณะประกอบกิจกรรมในพื้นที่

6. น้ำตกเหวนรก จากผลการสำรวจเก็บข้อมูลพบว่ามีความโดดเด่นด้านตัวฐานทรัพยากร ซึ่งบริเวณพื้นที่มีกิจกรรมหลักคือชมความสวยงามของน้ำตก และความหลากหลายของชนิดนก ดังนั้นจึงควรเพิ่มความปลอดภัยบริเวณพื้นที่ชมน้ำตก และบริเวณบันไดขึ้นลงในจุดที่ใกล้ถึงน้ำตก ซึ่งมีความชันค่อนข้างสูง

7. น้ำตกป่าละอู จากผลการสำรวจเก็บข้อมูลพบว่ามีความโดดเด่นด้านภูมิทัศน์บริเวณเส้นทางเดินไปยังน้ำตกชั้นสุดท้ายเนื่องจากเป็นเส้นทางเดินเลียบริมน้ำตกตลอดเส้นทาง ซึ่งสามารถนำมาเป็นวัตถุดิบสร้างเรื่องราว / แก์โครงในการสื่อความหมายได้ในระดับสูง เช่น อาจมีการเพิ่มการสื่อความหมายเกี่ยวกับความเป็นมาหรือต้นกำเนิดของน้ำตก เป็นต้น โดยภายในพื้นที่มีกิจกรรมหลัก คือ เล่นน้ำ ดังนั้นควรมีมาตรการความปลอดภัยในการประกอบกิจกรรมเนื่องจากมีการสำรวจพบพืชที่อาจเป็นพิษหรือสัตว์อันตรายที่อาจพบในขณะประกอบกิจกรรมในพื้นที่ และควรปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกซึ่งมีอยู่แล้วในพื้นที่ให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน

8. น้ำตกกะโรม จากผลการสำรวจเก็บข้อมูลพบว่ามีความโดดเด่นด้านตัวฐานทรัพยากร และความอุดมสมบูรณ์ของสังคมป่าดิบชื้นบริเวณเส้นทางเดินไปยังน้ำตกชั้นสุดท้าย ตลอดจนมีภูมิทัศน์ที่สวยงาม ซึ่งสามารถนำมาเป็นวัตถุดิบสร้างเรื่องราว / แก์โครงในการสื่อความหมายได้ในระดับสูง ดังนั้นควรมีการเพิ่มการสื่อความหมายเกี่ยวกับความโดดเด่นดังกล่าว โดยมีกิจกรรม

หลักในพื้นที่ คือ เล่นน้ำ ซึ่งควรมีมาตรการความปลอดภัยในการประกอบกิจกรรม เนื่องจากบางช่วงโดยเฉพาะในฤดูฝนกระแสน้ำค่อนข้างแรง นอกจากนั้นเป็นเรื่องของความปลอดภัยจากพืชที่อาจเป็นพิษหรือสัตว์อันตรายที่อาจพบในขณะที่ประกอบกิจกรรมในพื้นที่

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวีจัยในอนาคต

1. ในการประเมินศักยภาพทรัพยากร ผู้ปฏิบัติควรใช้วิธีการที่เป็นมาตรฐานในการเก็บข้อมูลแต่ละด้านและศึกษาถึงวิธีการในแต่ละตัวชี้วัดให้มีความเข้าใจ และมีความระมัดระวังในการเก็บข้อมูล เพราะบางตัวชี้วัดอาจจำเป็นต้องอาศัยความรู้หรือผู้ที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เช่น ความโดดเด่นของสังคมพืช โอกาสในการพบเห็นสัตว์ป่า เป็นต้น เพื่อให้ผลที่ได้มีความถูกต้องและตรงตามวัตถุประสงค์ของตัวชี้วัด

2. การประเมินศักยภาพในบางตัวชี้วัดไม่เหมาะสมจะทำการเก็บข้อมูลเพียงครั้งเดียว เนื่องจากข้อมูลมีความผันแปรตามเวลา ดังนั้นจึงควรใช้การสำรวจเก็บข้อมูลของซ้ำมากกว่า 1 ครั้ง เช่น การปรากฏของหมู่ไม้ครบทุกกลุ่มโครงสร้างชั้นเรือนยอด เปอร์เซ็นต์การปกคลุมของเรือนยอด ความขุ่นของน้ำ ความคงทนต่อการเหยียบย่ำ/บดอัดของดิน ความยึดแน่นของเนื้อดิน และโอกาสในการสัมผัสพืชเป็นพิษขณะประกอบกิจกรรม เป็นต้น ซึ่งจากผลการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างการสำรวจเก็บข้อมูลของโครงการฯ กับการสำรวจเก็บข้อมูลของวิทยานิพนธ์พบว่า ตัวชี้วัดบางตัวมีข้อมูลที่มีความผันแปรตามช่วงเวลาดังยกตัวอย่างจริง ซึ่งหากเลือกเก็บข้อมูลในช่วงที่ทรัพยากรเหมาะสมกับการใช้ประโยชน์ต่ำ ค่าข้อมูลที่ได้จะมีคะแนนต่ำส่งผลให้ศักยภาพของแหล่งต่ำไปด้วย ดังนั้นถ้ามีการสำรวจเก็บข้อมูลซ้ำจะเป็นการนำค่าเฉลี่ยของข้อมูลที่ได้จากการเก็บซ้ำในแต่ละครั้งมาใช้ ทำให้สามารถมองเห็นภาพรวมของข้อมูลได้ดีกว่า เพราะการเก็บข้อมูลซ้ำจะทำให้ได้ข้อมูลในแต่ละช่วงเวลาครอบคลุมทั้งช่วงที่เหมาะสมกับการใช้ประโยชน์สูงและช่วงที่เหมาะสมในการใช้ประโยชน์ต่ำ ส่วนจำนวนครั้งในการเก็บข้อมูลอาจแบ่งกำหนดตามช่วงฤดูกาล หรือตามช่วงความเข้มข้นการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ เป็นต้น โดยอาจต้องคำนึงถึงปัจจัยจำกัดที่เกี่ยวข้อง เช่น งบประมาณ และแรงงาน เป็นต้น

3. การประเมินศักยภาพทรัพยากรนั้นหนทางการในการศึกษาคั้งนี้ มีตัวชี้วัดบางตัวที่ยังจำเป็นต้องใช้ความรู้ลึกในการตัดสินใจ เช่น คุณภาพด้านทัศนียภาพของภูมิทัศน์ และนัยสำคัญต่อการสื่อความหมาย เป็นต้น ซึ่งตัวชี้วัดในลักษณะนี้มีคุณสมบัติเฉพาะตัวที่จำเป็นต้องประเมิน

หรือวัดค่าออกมาโดยใช้ความรู้สึก ดังนั้นการประเมินในตัวชี้วัดที่มีคุณสมบัติลักษณะนี้เพื่อลดความผิดพลาดหรือความลำเอียงที่อาจเกิดขึ้น จึงควรใช้ผลของประเมินที่เป็นค่าเฉลี่ย ซึ่งอาจได้ค่ามาโดยการใช้ผู้ประเมินที่มีความหลากหลายแต่ก็ควรเป็นผู้ที่มีความรู้หรือเข้าใจในตัวชี้วัดที่ใช้ประเมิน

4. การประเมินศักยภาพทรัพยากรนันทนาการในการศึกษารุ่นนี้ สามารถอธิบายระดับศักยภาพของทรัพยากรนันทนาการได้ครอบคลุมในระดับหนึ่ง ดังนั้นหากมีการศึกษาวิจัยในอนาคตข้างหน้า อาจศึกษาถึงตัวชี้วัดย่อยอื่น ๆ นอกเหนือจากที่มีอยู่แล้วในกลุ่มตัวชี้วัดของงานวิจัยชิ้นนี้ เพื่อให้ผลลัพธ์ที่ได้ออกมาสามารถอธิบายระดับศักยภาพทรัพยากรได้ครอบคลุมและสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น